

a gyalu-t (valamivel ritkábban használatos a gyermeki szókincsben is) 17,6^o/o-a írta hosszú u-val. A legbizonytalanabb az áru (nyilván az „utcán” gyakran olvasható hibás írása, valamint a melléknév áru szó hatására is) végző magánhangzója; ezt az összes tanulóknak kerekén 24°/o-a írta hibásan hosszú ú-val. — Vizsgont a hosszú ékezetet nem tette ki a fagygyú szóra 9,6^o/o, a fogyantyú-ra 12,8^o/o. A többfit mindenki helyesen írta. E kérdést az I. számú osztályban 64,7, a II.-ban 76,7, a III.-ban 52,9, a IV.-ben 40,7^o/o teljesen hibátlanul oldotta meg. (Itt a négy osztály között lényeges különbség mutatkozott a IV. számú terhére.)

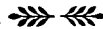
A főnév végi ú—ü-vel foglalkozó e)—f) kérdésben a következtetésbe több tanulónál hiba csúszott be. Az indukciós szöveg vizsgálata alapján végzett következtetés, vagyis az e)—f) szinkronja ezt az eredményt adta:

	Hibátlan	jó az e), rossz az f)	mindkettő hibás	összes hiba
I.	30=88,2 ^o /o	2= 5,9 ^o /o	2= 5,9 ^o /o	4= 11,8 ^o /o
II.	18=60,0 ^o /o	9=30,0 ^o /o	3=10,0 ^o /o	12=40,0 ^o /o
III.	22=64,7 ^o /o	6=17,6 ^o /o	6=17,6 ^o /o	12=35,3 ^o /o
IV.	23=85,2 ^o /o	2= 7,4 ^o /o	2= 7,4 ^o /o	4=14,0 ^o /o

Itt is erős különbség van az I.+IV. kontra II.+III. iskola között.

Az f)—g) alapján egyszerűnek tűnő kérdései a megfogalmazás — e korban úgy látszik — bonyolult volta miatt nagyjából az e)—f)-hez hasonló hibalehetőségeket rejtenek magukban. Az f)-re negatív válasszal felelünk helyesen. Ez maga számos félreértést okozott, s a g) két meghatározása közötti választ — hihetőleg — helytelenül befolyásolta.

(Befejező rész a következő számunkban)

MAGI JÁNOS

Okány, Békés megye

Egyéves az iskolatelevízió

OROSZ NYELVI ADÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 6. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

Az iskolatelevízió most egy éve sugározza az általános iskolák 6. osztályai számára az orosz nyelvi adásait. Mi gyakorló pedagógusok fel is használtuk mindazokat a lehetőségeket, amit az iskolatelevízió adott munkánkhoz.

Az iskolatelevízió meghívására heten az ország különböző részeiről meghívást kaptunk tapasztalatcserére, ami jan. 11-én és 12-én zajlott le. Igen nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy az iskolatelevízió szerkesztősege kikéri azoknak a véleményét, akik az adásokat gyakorlatban használják fel. Volt közöttünk olyan kartárs, aki tanyasi iskoláról jött, volt olyan is, aki orosz tagozatú ált. iskolában tanít. Ez lehetővé tette azt, hogy különböző problémák felvetődjenek.

Részben az ott elhangzottakat, részben a saját véleményemet kívánom ismertetni az iskolatelevízió orosz nyelvű adásaival kapcsolatban.

Napjainkban az élet minden területén a korszerű technika és annak felhasználása igen fejlődésnek indult. A technika korszerű esz-

közeit, nekünk pedagógusoknak is fel kell használnunk. Igaza volt Zákonyi József Somogy megyei szakfelügyelő kartársnak, amikor azt mondta, hogy merénylet lenne a korszerű nyelvoktatás ellen a tv adásainak nem felhasználása, olyan iskolákban, ahol a lehetőség megvan alkalmazásához. Vannak olyan helyek is, ahol a nevelő lakásán nézik meg a tv közvetítéseit, viszont vannak olyan helyek is, ahol meg lenne a lehetőség a tv alkalmazásához, de nem tették eddig meg. Legbiztatóbb talán a helyzet Pest megyében, ahol Hlavács József szakfelügyelő kartárs felmérése alapján — az iskolák kb. 54°/o-a kapcsolódott be a tv felhasználásába az orosz nyelv tanítása terén. Meg is mutatkozik az eredmény a gyakorlatban azoknál az iskoláknál, ahol munkájukban felhasználják a tv adásait.

Az iskolatelevízió orosz nyelvű adásának a jelentőségét több oldalról megvilágítottuk. Ezek közül kívánok egy-néhányat elmondani.

Az audio-vizuális nyelvoktatás egyik fontos tényezője a televízió. A kép és a hang

egysége a tv adásaiban tökéletesen megvalósul. Mindazt, amit a tanítási órákon a legnagyobb erőfeszítések árán sem tudnánk megoldani, azt a tv tálcán kínálja. Tanulóink megszokják nevelőjük beszédtempóját, kiejtését, színezetét, és mindazt, ami a beszéddel együtt jár, és ezért sok esetben képtelenek más ember orosz nyelvű beszédét olyan tökéletesen megérteni, ahogy megértik nevelőjük beszédét. Ha tanulóink az iskolatelevízió adásait rendszerint megnézik, akkor megszokják más ember orosz nyelvű beszédét is. Különösen dicséret illeti itt dr. Virág Sándorné és Hlavács József kartársakat, akik a tv orosz nyelvű adásainak munkatársai, akik a helyes és szép kiejtés iskolapéldáját nyújtják számunkra. Így különösen segítséget adnak azoknak az iskoláknak, ahol más nem szakos kartárs tanítja az orosz nyelvet, — tehát elmondhatjuk, nemcsak a tanulóknak, de a nevelőknek is igen nagy segítséget nyújtanak a helyes kiejtés elsajátításában. — Jó, hogy az adásokban hasonló korú gyermekszereplők vannak, ui. tanulóink így bátorságot nyernek, nem tartják lehetetlennek az orosz nyelv elsajátítását. Az órákon sokkal aktívabbak. Szívesen vállalják a kis tolmács, a kis idegenvezető eljátszását orosz nyelven. — Nagy jelentősége van a tárgy megszerettetésében, az erkölcsi-vallásnevelésben. Tanulóim szívesen hallgatják az adásokat, s ezzel együtt — szinte észrevétlenül — formálódik életfelfogásuk, kialakul bennük a közösségi érzés. Amiről az órán csak szóban beszélhetünk, hogy hol és mikor segít az üttörő, azt a filmen s tv segítségével élményszerűen láthatja a tanuló.

A tv adásai elsősorban a már megtanított anyag ismétlését, begyakorlását célozzák, különféle variációkban. Tehát a tv-közvetítés előtti 5 percet arra kell, hogy felhasználjuk, hogy röviden felelevenítsük a tanulatokat, abból a célból, hogy tanulóink jól megértsék az adást. Ez lehet kifejezések, vagy nyelvtani anyag ismétlése. (Itt hívom fel a kartársak figyelmét arra, hogy azokban az osztályokban, ahol a tv-t nézik, az anyaggal lehetőleg ne maradjanak le, tanmenetüket igazítsák a tv adásaihoz. A „Köznevelés” rendszeresen közli előre a tv-órak anyagát, amely támpontul szolgálhat az adás előtti 5 perc helyes kihasználásához.) — A szereplő személyek gesztikulációja, a sok szemléltető eszköz mind, mind hozzájárul az egy nyelvűség megvalósításához, a helyes megértéshez. Kedves színfolt az adásokban a Repka nevű bábfigura szerepeltetése. Ez is a megértés sokrétűségét célozza. Itt ugyanis csak a gesztikuláció, — az arcmimika kikapcsolása — járul hozzá a megértéshez. Helyes, ha a nevelő — ahol mód van rá — a tv adásait megnefonszalagon rögzíti. Így támaszkodhat a továbbiakban is

az anyagra, azt bármikor felhasználhatja — különösen a 7. és 8. osztályokban nyelvi gyakorlás céljára. Örvendetes tény az, hogy a tv egy nap kétszer sugározza az orosz nyelvű adást, ui.: első nézésre tanulóinkat elsősorban a képek, eseménysorok kötik le, a második adásnál nagyobb tér jut a nyelvi tények megfigyeléséhez. — Ezzel kapcsolatban vita alakult ki. Erdemes-e mind a két alkalommal megnézni az adást? Nem lesz-e unalmas a tanulóknak, ui. semmi újat nem ad a második megnézés? Hozzájárul-e ez is a tanulók túlterheléséhez? stb. ... Ugyancsak vita alakult ki azzal kapcsolatban is, hogy egy iskolánál egy nevelő vezetésével, egy teremben egy vagy két osztályt kapcsoljunk be a tv-nézésbe. A tv adta lehetőségeket kihasználhatjuk-e mindkét osztályban? — Szerintem mind a két kérdésben az illető nevelő személyiségétől függ az, hogy mikor járnak el helyesen az iskolák. Tehát nagy segítséget ad a nevelő jó hozzáállása, jó felkészültsége, leleményessége stb. Tudja-e a kellő figyelmet, rendet maximálisan irányítani, biztosítani, ez a fő kérdés. Ez a probléma igen vitatható, főképpen azért, mert olyan felmérések birtokában vagyunk, hogy amely osztályok a tv-adásokat nézik, aktívabbak, tanulmányi eredményük is lényegesen jobb.

Amikor arra utaltam, hogy az orosz nyelv megszerettetésének egyik fő tényezője a tv, elsősorban azokra a kis orosz nyelvű játékokra, dalokra gondoltam, amelyeket a televízió keresztül ismertek meg, amelyeket szívesen játszóak, szívesen dalolják. Ezeket a játékokat — különösen gondolok itt a „Találd ki” típusú játékokra — nemcsak a 6., de a 7. és 8. osztályok tanuló is élvezik, életkori sajátosságainak megfelelően, s közben játékos formában, de megtanulják: a főnév, melléknév egyeztetését, — megtanulnak kérdéseket feltenni, megtanulják a helyhatározó helyes kifejezését, és begyakorolják azt.

A televízió adásai a metodikai eljárások átadásának egyik fő fórumai a szakirodalmon kívül. Itt gyakorlatban is látjuk mindazokat a módszeres eljárásokat, melyeket a szakirodalom nyújt, — s mellyel sajnos igen sok kartárs nem foglalkozik. — A tv adásain keresztül különösen a képesítés nélküli vagy kevés gyakorlattal rendelkező kartársak igen jó módszeres eljárásokkal ismerkedhetnek meg. Igen helyes volt a mondatbővítési gyakorlat bemutatása, melyhez már több iskolában készítettünk segédeszközöket és tanulóink szívesen „játsszák” azokat. Nagyon tetszett tanulóinknak, különösen szívesen csinálják végig azokat az egyszerű eseménysorokat, amelyeket a tv bemutatott. A szereplő tanuló egyes szám első személyben jövő időben elmondja, hogy mit fog csinálni az osztály kórusában, vagy egy tanuló egyes szám harma-

dik személyben elmondja, hogy mit fog csinálni. Ezt folytatják — lejtázzák és mondják, jelen és múlt időben is. Van-e az igeragozás begyakorlásának nagyszerűbb, élményszerűbb begyakorlása, mint ez a forma? Itt tér nyílik a felszólító mód gyakorlására is. — Ha a gyakorlatban ehhez hasonló dolgokat tudunk, tapasztalatainkat ne rejtjük magunkba, hanem azt közöljük, hogy a többi iskolák is fel tudják azt használni munkájukban.

Tanulóink a tanítási órák keretein belül, vagy szakkörökön belül nagyon szívesen oldanak meg versenyszerű feladatokat. Ilyen feladatok ismertetését is nagyon várjuk a tv-től. Egy ilyen feladatot kívánok ismertetni, mely az órából csak néhány percet vesz igénybe, de nagyban szolgálja a megértést, a gyakorlást s főképpen — mint részegység — a beszédkészség fejlesztését és a nyelvtan gyakorlását. Óram elején a táblára felírok egy főnevet, azt a tanuló fűzetükbe beírják, és a meghatározott időn belül nembem, számban és esetben a főnév értelméhez megfelelő melléknevet vagy igét gyűjtenek. Vagy lehet egyszerűen olyan feladat is, hogy bizonyos kezdőbetűvel kezdődő igéket, mellékneveket, hím-, nő. vagy semleges nemű főneveket gyűjtsenek. Itt az értékelésre nagyon kell vigyázni, nehogy a gyengébb tanulóknak kedvét vegyűk. Tehát külön kell a jeles, jó, közepes és elégséges tanulókat értékelnünk. Ez egyszerűen és gyorsan mehet a következő formában: Megnézem, hogy a jeles, jó, közepes és elégséges tanulók csoportjából (alapul az előző évi, vagy félévi tanulmányi eredményt veszem), ki írt a legtöbbet. Aki a legtöbbet írt, pontokkal, tehát részostályzatokkal értékelem, s ha egy tanulóknak összegyűlik az 5 jőpontja, kap egy ötös osztályzatot. Javaslom a kartársaknak e versenyszerű feladatot kipróbálását, s bízom, munkájuk eredményében is lemérhető lesz.

Visszatérek témámhoz. A tv pótolni képes mindazokat a szemléltető eszközöket, amelyekkel az iskola nem rendelkezik. (Itt első sorban nem a szemléltető táblázatokra, képekre, tárgyakra gondolok, hanem a mozgó képek, események bemutatására.) Itt a Moszkva c. olvasmány tárgyalásánál hiányosságként merül fel az, hogy a tv rajzolt képeket mutatott be Moszkváról, e helyett sokkal élményszerűbb lett volna tanulóimnak, ha mozgóképeket látnak Moszkváról és Szovjetunió egyes tájairól.

Örömmel fogadjuk azt, hogy a tv most már adásaiban kérdéseket tesz fel, amelyekre azonnal a hallgatóknak kell felelni. Tanulóim szívesen teszik, s így a tv élőbbé válik, közelebb kerülhet tanulóinkhoz. Még örvendesebb az, hogy a tv kérdéseket, feladatokat ad

fel a tanulóknak, amelyekre írásban kell válaszolniuk. Ez nagyban hozzá fog járulni az eredmények felméréséhez — országos szinten is, és várom tőle a tv és a tanuló, valamint a tv szerkesztősege és a nevelők közötti együttműködés szélesebbé válását.

Hatékonyabb lenne a tv adása, ha a beszédtempó valamiképp lassúbb, beszéde tagoltabb lenne.

Itt hívom fel a kartársak figyelmét arra, hogy a tv-adások módszeres tapasztalatait a 7. és 8. osztályos tanítás munkájában is használják fel.

Igen jó példát adja a tv az idegen nyelvű beszédhelyzetek megvalósítására, és ezen kívül szép példákat mutat a dramatizálás megvalósításához.

Az iskolatelevízió jelentősége igen nagy. Ez az egy év is azt bizonyította, hogy igen jó. Nagy segítséget ad nekünk nevelőknek. Az adások jó oldala mellett szinte eltörlül az adásokban előforduló egy, két technikai és egyéb hiba, s talán ünneprontásnak is nevezhető az, hogy egyet, kettőt megemlítek:

Adások folyamán sajnos már több esetben észleltük, hogy a szöveg egy része kiesett a képernyőből. Tanulóim úgy következtettek, hogy mi lehet az első, ill az utolsó betű.

Nem volt szerencsés a XI. 24. adásban a rajzos-szemléltető megoldás. Tanulóim figyelmét — legnagyobb erőfeszitésem ellenére is — sajnos az kötötte le, hogy vajon ki rajzol. Aki beszél, vagy más? Vajon mi alakul ki ebből a rajzból? stb. Sajnos, ez figyelemmegosztáshoz vezetett, és így tanulóim teljes egészében nem tudtak bekapcsolódni a nyelvi tények megfigyelésébe, ami az elsődleges cél lett volna.

A XI. 17. adásban a pontozásos játék menete nagyon vontatott volt. Nem kötötte le sem a szereplő személyeket teljes egészében, sem a hallgatóságot.

A XI. 17. adásban a közölt riport nem hatott elég élményszerűen. A hajógyár kiválasztása sem volt a legmegfelelőbb. Sem a szókinccs, sem maga a gyár kellőképpen nem kötötte le a tanulókat.

Igyekeztem bemutatni, méltatni a tv orosz nyelvi adásait, rámutattam a két hiányosságra is. Tolmácsoltam kartársaim és saját véleményemet arra vonatkozóan, hogy mit várnak a jövőben a tv orosz nyelvi adásaitól.

E helyről arra kérem azokat a kartársakat, akik még nem alkalmazták a gyakorlatban, nem nézték meg a tv adásait, pótolják elmaradásukat, s munkájuk gyümölcse meg fog mutatkozni gyermekeik tanulmányi eredményében, ami a pedagógus munkájának a legfőbb értéke, életének igazi öröme.